

เทศน์อบรมพระและฆราวาส ณ วัดแพร่ธรรมาราม จ.ว.แพร่
เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๒

ฝากมรดก

การเทศน์ฝ่ายกรรมฐานเราไม่ได้เหมือนฝ่ายปริยัติ ปริยัติผมก็เคยเรียนมา เทศน์ทางปริยัติก็เคยเทศน์มาแล้ว เทศน์ทางปริยัตินี้ก็เหมือนที่เรียนมา เรียนไปถึงไหนสงสัยไปถึงนั้น นี่เอาความจริงออกมาจากตัวของเราเองซึ่งเป็นผู้เรียนผ่านมาแล้ว จึงได้มาแนะนำบรรดาลูกศิษย์ลูกหา พระลูกพระหลานทั้งหลายให้ทราบว่า ความจริงกับความจำนั้นต่างกันมากที่สุด ความจำคือเราศึกษาเล่าเรียนมามากน้อยเพียงไร เราก็จำได้แต่ชื่อแต่นามของสิ่งเหล่านั้น แต่เรายังไม่เคยเห็นสิ่งที่กล่าวชื่อกล่าวนามถึงนั้น เช่น สมาธิ ปัญญา เป็นต้น เรียนไปมากน้อยเพียงไร ตั้งแต่พื้น ๆ จนถึงพระนิพพาน ความสงสัยก็คืบคลานไปตาม ๆ กันไม่ลดละ

เริ่มต้นตั้งแต่เรียนบาปสงสัยบาป เรียนบุญสงสัยบุญไปเรื่อย ๆ นะ ความสงสัยนี้จะติดแนบไปโดยหลักธรรมชาติของมัน มันหากเป็นไปในใจของเราที่เรียนจำได้นั้นแหละ ความสงสัยก็แทรกไปด้วย ๆ ตั้งแต่เรียนบาป ท่านพูดว่าบาป คือ ความเศร้าหมองเป็นโทษ เป็นภัย เราก็ทราบ แต่สถานที่เกิดของบาปเป็นอย่างไรนั้นชี้หลักใหญ่ คำว่าบาปนี่ออกมาแล้วนั้น ฐานที่เกิดของบาปคืออะไรเราไม่รู้ บุญนี่ออกมาเป็นคำว่าบุญแล้ว ฐานที่เกิดของบุญนั้นเป็นอย่างไร เพียงความจำของเราจับไม่ได้เลย

ฐานที่เกิดของบาปของบุญนั้น เพียงความจำจับไม่ได้ ต้องเป็นความจริงจับ รู้ขึ้นจากจิตใจจริง ๆ นับตั้งแต่บาป บุญ นรก สวรรค์ พรหมโลก นิพพาน สัตว์ประเภทต่าง ๆ เต็มทั่วไตรโลกธาตุไม่ได้มีบกบาง ไม่มีสิ่งใดที่จะมากกว่าจิตวิญญาณของสัตว์โลกที่เต็มโลกธาตุนี้ เราจะยอมรับแต่สิ่งที่เราได้เห็นได้ยินเท่านั้น สิ่งที่เราไม่ได้เห็นไม่ได้ยิน แม้ตำราท่านจะบอกไว้อย่างไรก็ตามดังที่กล่าวนี้ ตั้งแต่บาป บุญ นรก สวรรค์ พรหมโลก นิพพาน เปรตผีต่าง ๆ ความจำจำได้เท่านั้น แต่ที่จะยอมรับตามความจำได้ ตามสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงบอกนั้น เราไม่เห็นเราไม่รู้ ความจอมปลอมคือความสงสัยจึงคืบคลานไปได้สบาย ๆ สงสัยไปหมด

เรียนไปถึงไหนสงสัยไปหมด ไม่มีที่ว่าประจักษ์ใจจากการเรียนที่จำได้มามากน้อย แม้ที่สุดเรียนถึงพระนิพพานก็ไปตั้งแง่สงสัย วาดภาพพระนิพพานว่าเป็นยังไงต่อยังไงบ้าง มีจริงหรือไม่มีจริง นี่ละความสงสัยมันแทรกเข้าไป ๆ เพราะฉะนั้นการเรียนมามากน้อยเราจึงกล้าพูดได้เต็มปากของเรา เพราะเราเรียนมาแล้วเหมือนกัน หากเราไม่ได้เรียนก็เหมือนว่าตันเดาเกาหมัด หาเรื่องโกหกมดเท็จมาพูดได้ แต่นี่เราเรียนมาแล้วผ่านมาแล้ว เรื่องความจริงที่พระพุทธเจ้าทรงรู้อันเห็น และแสดงออกมาจากหลักความจริงนั้นมากน้อย

เพียงไร ความจำนั้นจำได้ แต่ความสงสัยจะคืบคลานไปหมด หาหลักหาเกณฑ์ที่เชื่อถือได้จากความจำนั้นไม่ได้ นี่ละเรื่องความจำเป็นอย่างนี้

ไม่ว่าผู้หญิง ผู้ชาย นักบวช ภราวาส เรียน เรียนธรรม จำได้เหมือนกัน แต่ความสงสัยก็เป็นไปแบบเดียวกัน จะเรียนจบพระไตรปิฎกก็จำได้ตามที่เรียนไปนั้น แต่ที่พระไตรปิฎกบอกตามความจริงของพระพุทธเจ้าที่ทรงรู้ทรงเห็นจริง ๆ นั้นใจไม่ยอมรับ เพราะใจไม่เห็น มีแต่ความสงสัยสนเท่ห์ ดีไม่ตีลบว่าสิ่งเหล่านี้ไม่มีไปเสียอีก กิเลสมันถอยเมื่อไร นี่ละการเรียน

การเรียนนั้นเป็นแบบแปลนแผนผังของด้านปฏิบัติ ที่จะปลูกให้เป็นต้นเป็นลำ เป็นศีล เป็นสมาธิ เป็นปัญญา เป็นวิมุตติหลุดพ้นขึ้นมา ออกจากแปลนที่เรียนแล้วทั้งนั้น แต่แปลนทำอะไรไม่ได้ เหมือนเรามีแปลนบ้านแปลนเรือน จะมีมากขนาดไหนจนเต็มห้องเต็มหับ ก็ไม่เป็นตึกรามบ้านช่อง ก็ต้องเป็นแปลนอยู่โดยตรง นี่เรียนมามากน้อยเพียงไรมันไม่เป็นมรรคเป็นผล มันเป็นแปลนแห่งศาสนธรรม เป็นตำราที่ชี้บอกแนวทางไว้เท่านั้น เพราะฉะนั้นผู้เรียนมาจึงได้แต่แบบแปลนแผนผัง ไม่มีภาคปฏิบัติก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร

ท่านจึงสอนไว้ตามหลักความจริงว่า ศาสนาที่เต็มเม็ดเต็มหน่วยจริง ๆ ต้องพร้อมด้วยปริยัติ คือการศึกษาเล่าเรียนมา จดจำมาได้ในความจริงทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ เช่น บาป บุญ นรก สวรรค์ เป็นต้น นี่คือความจริงที่ทรงรู้ทรงเห็นแล้วนำมาสอนเราก็จำชื่อความจริงนี้ไว้เท่านั้น แต่เราไม่เคยเห็นความจริงเหล่านี้ผ่านหัวใจของเรา พอที่จะเชื่อถือและตายใจได้เลย นี่ละเพียงความจำจึงละกิเลสตัวใดไม่ได้ เร ๆ รวน ๆ นี้เรียกว่าแปลนของศาสนา แปลนของศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติหลุดพ้น แปลนของสิ่งต่าง ๆ พวกเปรตพวกผี เทวบุตรเทวดา สวรรค์ชั้นนั้น ๆ

นี่มีแต่แปลนไม่ได้เห็นตัวจริงนั้นเลย มันเป็นแปลน ก็ท่านบอกตามความจริงที่ท่านรู้ท่านเห็นแล้ว แล้วจดจารึกออกมาเป็นตำรา เราก็เรียนแต่ชื่อของสิ่งเหล่านั้น ไม่เคยเห็นสิ่งเหล่านั้นเลย จึงหาความตายใจไม่ได้ ท่านจึงสอนไว้ให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย คุณค่าของศาสนาจะเต็มสัดเต็มส่วนต้องออกเป็นภาคปฏิบัติ เช่น แปลนบ้านของเรา เราทำไว้มากน้อยเท่าไร ก็เป็นแปลนอยู่มากน้อยเพียงนั้น ถ้าไม่หยิบยกออกมาปลูกสร้างตามขนาดแห่งแปลนนั้น ๆ แล้ว บ้านจะไม่ปรากฏขึ้นเลย จะมีแต่แปลนเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงต้องนำแปลนออกมากาง แล้วปลูกบ้านปลูกเรือนตึกรามบ้านช่องตามแบบแปลนชนิดต่าง ๆ นั้นแล้ว ก็จะปรากฏเป็นตึกรามบ้านช่องขึ้นมา นี้เรียกว่าปฏิบัติ คือนำแปลนนั้นออกมาปลูกบ้าน ที่เรียกว่าปฏิบัติ

ปฏิเวธ คือความรู้แจ้ง ก็คือรู้ประจักษ์ตั้งแต่เริ่มแรกลงมือทำงานปลูกบ้านปลูกเรือน ขุดรากขุดฐานเทเสาเทพูน เราก็เห็นด้วยตาของเรา ว่าเวลานี้กำลังเทรากเทฐานเทอิฐเทพูน

ขึ้นไปเป็นลำดับเห็นประจักษ์ นี้เรียกว่าปฏิเวธ คือรู้ตามลำดับแห่งงานที่เราทำได้มากน้อย เป็นลำดับลำดับไป จนกระทั่งถึงงานเสร็จสิ้น เป็นบ้านโดยสมบูรณ์ นั้นเรียกว่าปฏิเวธ รู้ชัดแล้วว่าบ้านหลังนี้สมบูรณ์แบบแล้ว ภาคปฏิบัติก็เหมือนกันเช่นนั้น เรียนจำได้มาแล้วเป็นแบบแปลนแผนผังแห่งศีล แห่งสมาธิ แห่งปัญญา แห่งวิมุตติหลุดพ้น ตลอดถึงบาป บุญ นรก สวรรค์ พรหมโลก นิพพาน เปรตผี สัตว์ประเภทต่าง ๆ นี่คือความจริง แล้วเราปฏิบัติตัวของเรา

เบื้องต้นเราก็ไม่ได้คิดมากมายอะไรไปถึงวงกว้างดังที่ว่า นรก สวรรค์ พรหมโลก นิพพาน เปรตผีต่าง ๆ อันนั้นเป็นกิ่งก้านแตกออกไปจากความรู้ที่เป็นรากฐานของเรา ที่จะพึงรู้ได้ด้วยภาคปฏิบัติ เริ่มต้นพระไตรปิฎกมี ๓ ปิฎก ปิฎกแปลว่าภาษาชะ ไตรแปลว่าสาม ภาษาชะ ๓ ประเภท ได้แก่ พระสูตรต้นตปิฎก นี้ก็เรียกว่าภาษาชะสำหรับรับรองพระสูตร พระวินัยปิฎกก็คือภาษาชะสำหรับรับรองพระวินัยปิฎก พระอภิธรรมปิฎกก็คือภาษาชะรับรองพระอภิธรรมปิฎกนี้ เรียกว่าพระไตรปิฎก ๓ ประการ

เราเริ่มตั้งใจปฏิบัติตั้งแต่วันเราบวชมา อุปัชฌาย์สอนอย่างไร ตั้งแต่ เกสา โลมานขา ทันทา ตโจ นี่เป็นหลักวิชาที่สำคัญมาก หรือเป็นอาวุธที่สำคัญมาก ที่จะประหัตประหารกิเลสประเภทต่าง ๆ มีส่วนหยาบเป็นสำคัญ จากนั้นท่านก็ให้ศีลเรียบบร้อย โดยสมบูรณ์ ศีลของพระมีเท่าไร ท่านบอกไว้ว่า ๒๒๗ ข้อ คือข้อห้ามทั้งนั้น อย่าข้ามเกินศีลข้อห้ามนั้น ๆ นี่ท่านบัญญัติไว้เป็นหลักใหญ่มี ๒๒๗ ข้อ อนุบัญญัติทรงบัญญัติเพิ่มขึ้นทีหลังตามความผิดพลาดของพระนั้น นับจำนวนไม่ได้ เหล่านี้ไม่เรียกว่าศีล แต่เป็นข้อห้ามเหมือนกัน

ท่านเรียกว่าศีลเฉพาะข้อห้ามใน ๒๒๗ ประการ ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ อนิยต ๒ นิสสัคคีย์ปาจิตตีย์ ๓๐ ปาจิตตีย์ ๙๒ ปาฏิเทสนียะ ๔ เสขียะ ๗๕ อธิกรณสมณะ นั้นเพิ่มเข้าไปอีก ๗ เรียกว่ารวมแล้วเป็นศีล ๒๒๗ ประการ นี่คือข้อห้ามทั้งนั้น อย่าล่วงเกินฝ่าฝืนอย่าทำลายข้อห้ามเหล่านี้ เราก็ปฏิบัติตามข้อบัญญัติห้ามเอาไว้ไม่ฝ่าฝืน เรียกว่าเราปฏิบัติด้วยความสำรวมระวัง ไม่ฝ่าฝืนล่วงเกินศีลเหล่านี้ ก็เรียกว่าภาคปฏิบัติ นี้เรานำมาปฏิบัติจากพระวินัยปิฎก

การนำมาปฏิบัติผลเกิดขึ้นให้เป็นความอบอุ่น แน่ใจตัวเองว่าศีลเราบริสุทธิ์ ไม่ระแคะระคายระแวงแคลงใจว่า เราทำศีลข้อใดให้ขาดตกบกพร่องไป ด้วยเจตนาอันลามกของเราไม่มี นี้เรียกว่าภาคปฏิบัติในศีลของเรา สมบูรณ์แล้วเราก็มีความอบอุ่น จิตใจไม่กระวนกระวายเพราะความสงสัยในศีลของตนว่าไม่บริสุทธิ์ ใจอบอุ่นแล้วที่นี้พาดำเนินทางด้านสมาธิ จิตไม่เป็นกังวลกับศีล

ทางด้านสมาธินี้เป็นฝ่ายธรรมล้วน ๆ แล้วที่นี้ จิตของเรามีความส่ายแส่วุ่นวายกับ อารมณ์ต่าง ๆ นับประมาณไม่ได้ บรรจอยู่ที่จิตนี้ทั้งหมด เรียกว่าอารมณ์แห่งกิเลสแทบ ทั้งนี้ อารมณ์แห่งธรรมแทบไม่ปรากฏในขั้นเริ่มแรก เราก็ปฏิบัติภาคสมาธิของเราด้วย จิตตภาวนา ส้ารวมระวังจิตโดยทางสติเป็นสำคัญ สติติดแนบอยู่กับใจ มันจะคิดจะปรุงจะ แต่งเรื่องใด ซึ่งส่วนมากมักเป็นกิเลสเสียทั้งนั้น เราส้ารวมระวังจิตไม่ให้คิดไปในแง่ที่เป็น กิเลส ให้คิดไปในแง่แห่งธรรมอย่างเดียว

จิตถ้าไม่มีเครื่องกำกับรักษาก็เป็นสมาธิได้ยาก เพราะจับจุดของความรู้ไม่ได้ จิตก็ ไม่เป็นสมาธิขึ้นมา จึงต้องมีบทบาทบริการธรรม นี่ละพื้นฐานแห่งผู้ปฏิบัติทางด้านสมาธิ ทางด้านศีลก็ปฏิบัติมาแล้วด้วยความส้ารวมระวังในศีลของตน ภาคสมาธิก็ส้ารวมระวังจิต ละเอียดเข้าไปกว่าส้ารวมระวังศีลอีก ไม่ให้คิดส่ายแส่ไปถึงอารมณ์ที่เป็นภัยต่อจิตใจ ท่าน เรียกว่ากิเลส ๆ นี่ละเป็นภัยต่อจิตใจ จิตคิดไปเรื่องใดส่วนมากมีแต่อารมณ์เป็นข้าศึกของ ใจ จึงต้องได้ใช้วิธีปฏิบัติต่อจิตนี้ด้วยการอบรมภาวนา มีสติเป็นเครื่องกำกับรักษา อย่าให้ จิตคิดไปในแง่ต่าง ๆ เพียงเท่านั้นยังไม่พอ เองงานที่เป็นหลักของจิตเข้ามาบังคับจิตไว้ด้วย บทบริการธรรมภาวนา เช่น พุทโธ ๆ เป็นต้น ตามแต่ผู้ถูกจริตนิสัยกับธรรมบทใด ให้นำธรรม บทนั้นเข้ามากำกับกับจิตด้วยความมีสติ

สติเป็นของสำคัญมากในทางความเพียร ถ้าขาดสติวรรคใดตอนใด เรียกว่าขาด ความเพียรแล้ว เดินจงกรมอยู่ก็ไม่มี ความหมาย นั่งสมาธิอยู่ก็ไม่มี ความหมาย อิริยาบถต่าง ๆ ถ้าขาดสติแล้วเรียกว่าขาดความเพียรในการชำระกิเลส หรือในการทำจิตของตนให้สงบ จึงต้องบังคับด้วยคำบริการธรรม คือนำคำบริการมมากำกับกับจิต นี่สำหรับผู้ที่จะตั้งรากฐาน ให้จิตได้หลักได้เกณฑ์ ต้องมีคำบริการมมาเป็นที่ยึดของจิต เอาสติย้าเข้าไป บังคับให้คำ บริการมกับจิตเป็นอันเดียวกัน ๆ รู้ด้วยสติ ๆ ไม่ยอมปล่อยให้คิดไปกับอารมณ์ใด ให้คิดอยู่กับอารมณ์แห่งธรรมคือคำบริการมคำเดียวเท่านั้น ประหนึ่งว่าโลกสงสารกว้าง แคบนี้ไม่มี มีแต่ความรู้กับคำบริการม มีสติกำกับอยู่เท่านั้น เรียกว่าเจริญภาวนาเพื่อทำจิต ให้สงบ

ทำอยู่จนกว่าจิตจะสงบ ไม่ลดละปล่อยวาง ไม่ถือว่ามากไปน้อยไป สติติดเป็น พื้นฐานสำหรับผู้ที่จะชำระจิตใจของตน ตั้งแต่พื้น ๆ จนกระทั่งถึงที่สุดแห่งธรรม ได้แก่ ความบริสุทธิ์เต็มส่วน ต้องมีรากฐานเป็นที่จับอย่างนี้ เราจะเพียงนึกเฉย ๆ ทำความรู้อั่ว เฉย ๆ นั้นไม่ได้ จิตเล็ดลอดออกไปสู่อารมณ์ที่เป็นภัยได้ง่ายมากไม่มีความรู้สึก จึงต้องนำ คำบริการม ผู้ที่จะให้แน่ที่สุดให้ยึดหลักให้เป็นที่แน่ใจว่า นี่คือนั่น นี่คือนั่น ต้องบังคับให้ จิตอยู่กับคำบริการมด้วยความมีสติ

ไม่นานนักเมื่อจิตได้รับความเสียหายแล ะมัดระวังรักษาอยู่ด้วยการภาวนาอย่างนี้แล้ว จิตนั้นจะหึ่งเข้าสู่ความละเอียดล่อเป็นลำดับ พุทโธกับจิตจะกลมกลืนเป็นอันเดียวกัน เมื่อละเอียดเข้าไปจริง ๆ แล้ว คำบริกรรมนั้นไม่ปรากฏเลย เหลือแต่ความรู้ที่ละเอียดอ่อนอยู่ภายใน เมื่อเป็นอย่างนั้นแล้วทำให้สงสัยได้ว่า เมื่อจิตเรายู่กับคำบริกรรมแต่เวลานี้คำบริกรรมไม่ปรากฏ นึกเป็นคำบริกรรมเท่าไรเหมือนแต่ก่อนก็ไม่ปรากฏแล้ว เหลือแต่ความรู้อย่างเดียวนี้จะทำอย่างไร

ให้อาสตินี้จับกับความรู้ที่ไว้วางใจ คำบริกรรมที่หลุดลอยไปแล้วโดยลัทธิธรรมชาติของมัน เพราะจิตละเอียด จิตปล่อยวางคำบริกรรม หรือคำบริกรรมนั้นกลายมาเป็นอันเดียวกันแล้วกับจิต ให้อาสติความรู้ที่ไว้วางใจสติของเรา นี้เรียกว่าสติ ๆ จะไม่ยอมปล่อยวางเลย ยึดตลอด ติดแน่นกันไปตลอด จนกระทั่งได้จังหวะแล้ว จิตที่ละเอียดนี้กับคำบริกรรมไม่ได้นั้น จะค่อยขยายตัวออกมา พอขยายตัวออกมา ซึ่งควรจะบริกรรมพุทโธอย่างเดิมได้แล้ว เราก็นำพุทโธนี้ติดแน่นเข้าไปไว้อย่างนี้เป็นประจำ นี้เรียกว่าเป็นผู้อบรมจิตที่จะให้ตัวรากฐานจากจิตจริง ๆ คือความสงบใจได้แน่นอนไม่เป็นอย่างอื่น

เราเคยดำเนินมาแล้ว จึงนำข้อเหล่านี้มาแสดงให้พระลูกพระหลานทั้งหลายฟัง เป็นเครื่องยืนยันว่าแม่นยำ เพราะเราเคยทำมาแล้ว เป็นเรื่องที่กำหนดเอาความรู้ไว้เฉย ๆ ว่าตัวมีสติ ๆ นั้น สติปล่อยไปเมื่อไร เผลอไปเมื่อไร เราไม่มีทางทราบได้เลย แล้วจิตก็เผลอไหลส่งไปอารมณ์ต่าง ๆ หากความสงบเลยไม่ได้ จึงต้องผูกมัดจิตด้วยคำบริกรรม อย่างแน่นหนามั่นคงอย่างนี้ จิตผู้นั้นจะก้าวเข้าสู่ความสงบแน่นอนไม่เป็นอย่างอื่น ขอให้เป็นอย่างนี้ที่กล่าวนี้เถอะ

สติเป็นพื้นฐานสำคัญ ต้องตั้งหน้าตั้งตาตั้งสติตั้งไว้จริง ๆ อย่าเห็นสิ่งอื่นใดสำคัญยิ่งกว่าการตั้งสติ เพื่อรักษาจิตของตนอยู่นั้นตลอดเวลา ยืนเดินนั่งนอนวันแต่หลับ สติกับจิตจะติดแน่นตลอด เมื่อเป็นอย่างนี้จิตจะค่อยมีความสงบเย็นเข้าไป ๆ แล้วก็จับจุดของจิตได้ว่านี่คือผู้รู้ นี่คือจิตได้ชัดเจน ในขณะที่จิตสงบแล้วไม่มีอารมณ์เข้ามาเจือปน นี้ละเรียกว่าตั้งรากฐานของจิต เพื่อผลเบื้องต้นได้แก่สมาธิ ให้เป็นสมบัติของผู้บำเพ็ญ ต้องตั้งด้วยวิธีนี้ เมื่อจิตสงบหลายครั้งหลายหน จะเป็นการสั่งสมกำลังแห่งความแน่นหนามั่นคงของจิตมากขึ้น ๆ จากนั้นจิตก็เป็นสมาธิ

คือความสงบไม่เรียกสมาธิ สงบหลายครั้งหลายหน ผลที่เกิดขึ้นจากความสงบนี้ก็จะเสริมกำลังขึ้นมา จนกลายเป็นจิตที่แน่นหนามั่นคง นั้นเรียกว่าจิตเป็นสมาธิ เราจะคิดอ่านไตร่ตรองไปเรื่องราวอื่นใดก็ตาม แต่ย้อนกลับมาดูฐานของจิตคือความแน่นหนามั่นคงนี้ จะเด่นอยู่ตลอดเวลา ไม่เพียงแต่เข้าสมาธิแล้วจิตสงบ ความรู้อันเป็นฐานสำคัญนี้จะค่อย

ปรากฏขึ้นอย่างนั้นไม่ใช่ ฐานนี้เป็นฐานที่ปรากฏรับรองอยู่แล้ว เมื่อถึงขั้นนี้แล้วเรียกว่าจิตเป็นสมาธิ

การใช้ปัญญาพิจารณา ขอให้ทุก ๆ ท่านได้นึกเรื่องกายคตาสติให้มาก กายคตาสตินี้เป็นรวงรังแห่งกิเลสตัณหาทุกประเภท หลักใหญ่ก็คือส่วนหยาบของกิเลสทุกประเภท จะมารวมอยู่ที่ร่างกายนี้ เวลาพิจารณาทางด้านปัญญา คือจิตสงบพอประมาณไม่หิวโหยในอารมณ์แล้ว เราพาพิจารณาในเวลาใดก็ได้ ไม่ใช่จะต้องให้จิตสงบเต็มที่แล้วค่อยพิจารณาทางด้านปัญญา เราพิจารณาได้ตามขั้นภูมิแห่งสมาธิที่อิมอารมณ์ไม่เผลอเผลอ นำจิตที่ไม่เผลอเผลอนี้ออกทำงานทางด้านปัญญา

ยกเอาผม ขน เล็บ ฟัน หนัง นี้ขึ้นมาเป็นสนามรบ เป็นการพิจารณาคลีคลายด้วยความมีสติ เช่นเดียวกันกับภาคสมาธิคลีคลายดู เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เป็นเรื่องเล็กน้อยเมื่อไร เป็นเรื่องใหญ่โตมากครอบโลกธาตุ ซึ่งติดกันทั้งนั้น ติดฎเขากูเรา ภูเขาทังลูกไม่ได้หนักยิ่งกว่ากูเรา คือร่างกายของเราของเขานี้เลย จึงต้องพิจารณานี้

ผมเป็นอย่างไร ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า เกสา แปลว่า ผม ที่เกิดที่อยู่ของมันเกิดในสถานที่เช่นไร อยู่สถานที่เช่นไร หยั่งลงไปถึงที่เกิดที่อยู่ของผมนี้ ตัวผมเองเป็นอย่างไร มีความสะอาดสะอ้านสวยงามที่ตรงไหน เพียงเป็นเส้น ๆ เท่านั้น และฐานที่เกิดของมันที่อยู่ของมันเกิดที่ตรงไหน เกิดขึ้นจากสถานที่สกปรกโสโครก คือหนังนั้นก็เป็นตัวสกปรกผม ขน เกิดขึ้นจากที่เดียวกันเหล่านี้ พิจารณาให้รู้ที่เกิดที่อยู่ของมัน ตามแต่ความถนัดของเรา จะหนักพิจารณาในอาการใดในบรรดากรรมฐาน ๕ นี้ แต่สุดท้ายก็ไปรวมกันที่ ตโจ ผม ขน เล็บ เล็บเป็นยังงี้ เล็บเขาเล็บเรา เล็บสัตว์เล็บบุคคล สวยงามที่ตรงไหน ดูก็รู้กัน ทำไมไปเสกสรรปั้นย่อเอาว่าสิ่งเหล่านี้สวยงามเอานักหนา น่ารักใคร่ชอบใจ

มันน่ารักที่ตรงไหน น่าชอบใจที่ตรงไหน ประสาผมกับขน หามันก็มีผมมีขนเหมือนกันก็ไม่เห็นมันประเสริฐเลิศเลอ ทำไมผมของเรานี้จึงประเสริฐเลิศเลอ อะไร ๆ สู้ไม่ได้ เอ้าแยก ปัญญาเข้าไปสู่ความจริง พิจารณาให้เห็นความจริงในสิ่งเหล่านี้ จนกระทั่งถึงหนัง คนเรานั้นหลงหนังเท่านั้นเอง ถลกหนังออกแล้วหลงกันที่ไหน รูปหญิง รูปชาย รูปสัตว์ รูปบุคคลมีความหมายที่ไหน หนังเท่านั้นครอบเอาไว้ให้หลง ตาบอดหูหนวกกันก็เพราะหนังครอบเอาไว้ กลายเป็นของสวยของงามของมีคุณค่าราคาไปหมด จากความเสกสรรปั้นย่อที่กิเลสหลอกลวง

เราเอาปัญญาหยั่งเข้าไป เพียงผิวหนังเท่านั้น ถลกหนังออกแล้วเป็นอย่างไร คนทั้งคนน่าดูไหม น่ารักใคร่ชอบใจที่ตรงไหน ดูให้ดีด้วยปัญญา ด้วยสติควบคุมงานของตนทางด้านปัญญาอย่าปล่อยวาง เอาจริงเอาจังกับการพิจารณา อย่าทำสักแต่ว่าทำ เผลอเผลอแล้วก็ให้กิเลสลากเอาไปห้าทวีป ตกนรกหมกไหม้ทั้งวันทั้งคืนไม่มีวันอิมพอ ให้บังคับ

ไม่อย่างนั้นไม่เรียกว่ารบกกัน รบกกับกิเลส กิเลสมันหลุดออกไปเราหลุดเข้ามา ให้ดูความจริงที่มีอยู่ในตัวของเรานี้

เอ้า พิจารณาเข้าไป ลึกกว่าหนึ่งเป็นยังไง ดูเข้าไปข้างในจนกระทั่งดับ ใต้ ใต้พุ่งอาหารเก่า อาหารใหม่ หมดทั้งร่างนี้มีจุดไหนที่ว่าสวยว่างามน่ารักใคร่ชอบใจ เอ้า ค้นหาตามหลักความจริง อย่าปล่อยให้กิเลสมาหลอกลวงไปเสียทั้งหมด สกปรกขนาดไหนก็บอกว่างามว่างาม กิเลสหลอกลวงก็ตื่นไปตามมัน นี่คือเรื่องของกิเลส ต้องหลอกลวงเสมอไปหาความจริงมายืนยันไม่ได้ ต้องเอาสติปัญญาเข้าพิจารณา แล้วยืนยันกันได้เลยตามหลักความจริงนั้น แล้วถอนอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นเหล่านี้ได้ด้วยอำนาจของปัญญา

นี่ละ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ จนกระทั่งอาการ ๓๒ มันคลังแห่งความสกปรกโสภณ คือถึงขยะ เอาหนึ่งห่อถึงขยะเอาไว้ ข้างในสกปรกโสภณเต็มไปหมดทั้งเขาทั้งเราไม่มีใครยิ่งหย่อนกว่าใคร เมื่อปัญญาได้หยั่งทราบลงไปตามที่เราได้พิจารณาอย่างไรแล้วอุปาทานความยึดมั่นถือมั่นนั้นจะถอนตัวออกมาเองโดยหลักธรรมชาติของมัน ตามที่เราได้รู้ได้เห็นความจริงมากน้อย ถอนเข้ามา ๆ

ร่างกายเป็นของสำคัญมาก จะพิจารณาร่างกายภายนอกก็ได้ ร่างกายภายในตัวของเราเองก็ได้ เช่น ท่านสอนให้ไปเยี่ยมป่าช้า นั่นคือให้ไปพิจารณาศพภายนอก ศพภายในคือศพของเรานี้เรียกว่าศพคนเป็น นั่นเป็นศพคนตายก็เป็นหลักธรรมชาติเหมือนกัน แปลกแต่อันหนึ่งตายแล้ว อันหนึ่งยังมีชีวิตอยู่ แต่ความสกปรกนั้นเหมือนกัน ไม่มีใครยิ่งหย่อนกว่าใคร ดูป่าช้า ไปเยี่ยมป่าช้า พิจารณา

พิจารณาอะไรก็ตาม เพื่อจะแก้ไขถอดถอนความรักใคร่ชอบใจ ความกำหนัดยินดี ออก ด้วยความรู้ความเห็นตามเป็นจริงนี้แล้วจิตจะถอนตัวเข้ามา ครอบรอบขอบเขตโดยประการทั้งปวงแล้วในส่วนร่างกายนี้จะถอนทันทีเลย อุปาทานไม่มีตัวใดเหลืออยู่ นี้เรียกว่าถอนรากเหง้าเค้ามูลของกิเลสตัดหน้าตัวสำคัญ ราคะตัณหาอยู่ที่ตรงนี้ อยู่ที่ร่างกายของหญิงของชายของเราโดยถือว่าเป็นของสวยของงาม จึงติดจึงดึงกันตลอดเวลา สัตว์โลกติดติดอยู่ด้วยอำนาจแห่งราคะตัณหาลากจูงไปตลอดมา และสร้างความทุกข์ความทรมานความกดดันหวังถ่วงใจอยู่ตลอด เพราะอำนาจแห่งราคะตัณหาหลงเขาหลงเราแล้ว

เมื่อพิจารณาอันนี้จนรอบแล้ว จิตถอนบึ้งขึ้นมาจากธรรมชาตินี้แล้ว ก็เป็นอันว่าถอนราคะตัณหาขึ้นพร้อมกัน ภูเขาภูเขาที่เราคือร่างกายนี้ถอนขึ้นมาพร้อมกันหมดเลย นี่ข้าศึกใหญ่สำหรับนักบวชของเราอยู่จุดนี้ ให้พากันเน้นหนักความเพียรในจุดนี้ให้มาก ข้าศึกคือกาม กิเลสราคะตัณหาเป็นตัวออกสนาม เป็นตัวออกแนวหน้า เป็นข้าศึกอันใหญ่หลวง ผาดโผนโจนทะยานมากเรื่องอำนาจของกามราคะ สติปัญญาฟาดฟันหักแหลกกันจนฟ้าดินถล่ม

เหมือนกัน เพราะมันรุนแรงมาก เมื่อสติปัญญาเรามีกำลังพอแล้ว ความฟาดฟันนั้นແລກกันก็มีน้ำหนักเท่ากัน ถ้าไม่อย่างนั้นก็มันกัน

เพราะฉะนั้นสติปัญญาชั้นกามราคะนี้ จึงเป็นสติปัญญาที่ผาดโผนโจนทะยานมากทีเดียว หากเป็นอยู่กับผู้พิจารณาผู้ภาวนาเสียเอง โดยไม่ต้องไปถามใคร เหล่านี้เราจะไปหาตามพระไตรปิฎกไม่เห็น แต่ต้องหาตามความจริงที่มีอยู่กับเรา นี่คือความจริง ให้พระไตรปิฎกท่านจดจารึกไปทุกแห่งทุกมุมไม่ได้ แต่ความจริงนี้มีอยู่ทุกแห่งทุกมุม รู้เห็นได้ ยึดได้ เวลาพิจารณาจบแล้ว เช่น กามราคะนี้ พิจารณาร่างกายจนไม่มีอะไรเหลือ จิตถอยเข้ามาเห็นโทษแห่งความสำคัญมั่นหมายของตน เข้ามาสู่จุดเดียว คือใจนี้เท่านั้นเป็นผู้ไปวาดภาพต่าง ๆ หลอกตัวเอง ภาพเหล่านั้นถูกใจนี้กลืนเข้ามาหาตัวเอง

รวมแล้วก็เป็นเรื่องของใจตัวเอง เป็นผู้หลอกหลวงวาดภาพต่าง ๆ ให้เราเองเป็นผู้หลงเป็นผู้ยึด เมื่อภาพอันนั้นซึ่งเป็นกระแสของจิตได้ย่นเข้ามาสู่จิตแล้ว เราก็อธิบายได้ว่า จะเป็นของสวยของงามไม่สวยไม่งามก็ตาม เป็นภาพออกไปจากจิตไปหลอกหลวงตัวเอง แล้วก็กลืนกันเข้ามา ๆ สู่จิต เป็นเรื่องของจิตเสียเองเป็นผู้วาดภาพหลอกหลวงตนเอง มันก็ปล่อยวางข้างนอกหมด

จากนั้นก็ย้ำพิจารณาภาพที่ตนพิจารณาที่เคยติดภายนอก ปล่อยจากภายนอกแล้วยังมาติดอยู่ภายใน วาดภาพนั้นเป็นการฝึกซ้อมจิตใจให้ละเอียดลออเข้าไป ภาพนี้จะค่อยจางไป ๆ ปรากฏขึ้นดับไป ๆ ไม่นาน ๆ ต่อไปก็เป็นสายฟ้าแลบ ปรากฏแพลซึ่มขึ้นเป็นภาพจากหัวใจแล้วดับไป ๆ ยิ่งเห็นชัดว่าภาพเหล่านี้เป็นจิตเท่านั้นเป็นผู้ปรุงแต่งหลอกหลวงตัวเอง อย่างอื่นไม่มีอะไรหลอก มีจิตนี้เท่านั้น

พิจารณาลงไป ย่ำลงไป ฝึกซ้อมภาพอันนี้ภายในใจนี้ลงไป ภาพนี้จะค่อยแปรสภาพไป ๆ กลายเป็นความว่างเปล่าไปหมด ทั่วแดนโลกธาตุนี้ว่างเปล่าไปหมดไม่มีอะไร ต้นไม้ภูเขา มีก็จริง แต่ใจนี้ว่างทะเลไปหมดเลย ที่นี้มีมิตที่ปรากฏเป็นภาพภายในใจก็สิ้นสุดลงไป กลายเป็นจิตว่างขึ้นมา เพราะไม่มีนิมิตเป็นเครื่องเล่นเหมือนแต่ก่อน แต่เราก็ตั่งภาพอันนี้แหละขึ้นมาเรื่อย ๆ เป็นการฝึกซ้อม ฝึกซ้อมเข้าไป มันก็เข้าไปถึงหลักใหญ่คืออวิชชา

รูปผ่านพ้นไปแล้วด้วยความรู้แจ้งเห็นจริง เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี้ก็เป็นเงาของจิต เกิดขึ้นดับไป ๆ เช่นเดียวกันกับภาพที่เราปรุงขึ้นภายในใจ เกี่ยวกับเรื่องอสุภะ อสุภัง มันมีความเกิดขึ้นดับไปเช่นเดียวกัน เพียงเงาของจิตไม่ใช่ตัวจิต มันก็รู้เท่าเห็นชัดเป็นลำดับลาดาไป จนกระทั่งเข้าถึงรังใหญ่คืออวิชชา นั่นละที่นี้ นั่นละการตามต้อนจิต อวิชชาคือต้นลำของต้นไม้ เมื่อมีต้นแล้วกิ่งก้านสาขาดอกใบต่าง ๆ ย่อมแผ่กระจายออกไป จากลำต้นนั้นจนหาประมาณไม่ได้ นี่จิตอวิชชานี้ก็แผ่กระจายออกไป ทางตาก็อยากเห็น

ทางหูก็อยากฟัง ไปทางรูป ทางเสียง ทางกลิ่น ทางรส ตา หู จมูก ลิ้น กาย นี้ก็ถูกจิตอวิชชา
นี้ผลักไสออกไปให้อยากดูอยากรู้อยากเห็น อยากทุกอย่าง ๆ ไม่มีประมาณ

สรุปความลงแล้วก็มาลงที่ร่างกายที่เป็นภูเขากูเรานี้แล ด้วยความรอบคอบของ
ปัญญา ความอยากในสิ่งทั้งหลาย อยากรู้อยากเห็นอยากได้ยินได้ฟังต่าง ๆ มันก็ดับไป
พร้อมกับร่างกายของเราที่เป็นสำคัญ ได้ถอนตัวออกแล้วจากอุปาทานดับลงไปนั้นแล จิต
ของเราก็ไม่ยึดไม่ถือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ก็เพียงแต่ทางเดินของจิตอวิชชาไม่ใช่กิเลส ตา
ไม่ใช่กิเลส หู จมูก ลิ้น กาย ไม่ใช่กิเลส รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสต่าง ๆ ไม่ใช่กิเลส
เป็นกิเลสอย่างเดียวที่ออกจากจิตอวิชชา เป็นผู้ไปปรุงไปแต่งไปสำคัญมั่นหมาย ให้ยึดให้
ถือสิ่งเหล่านั้นว่าเป็นเราเป็นของเรา สิ่งเหล่านั้นว่าเป็นของสวของงามน่ารักใคร่ชอบใจ
ออกจากจิตดวงนี้

ที่นี้เวลาไล่ตะล่อมเข้ามา ๆ มันก็หดย่นเข้ามา ๆ ทางกายก็ปล่อย รู้เท่าทันแล้วกายก็
ปล่อย เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งมีอยู่ทางร่างกายและจิตใจก็รู้เท่าเข้ามาเป็นลำดับ
แล้วปล่อยวางเข้ามาเป็นชั้น ๆ หดย่นเข้าไปถึงกษัตริย์วัฏจักร คือ อวิชชาปัจจุชา สงขาร
นี้แลเรื่อนรังแห่งความเกิดแก่เจ็บตายของสัตว์โลกไม่มีประมาณเลย เคยเกิดเคยตายมากี่
กัปก็กัลป์ คือเชื่อกันนี่พาให้เกิดตลอดมา พาให้ตายตลอดมา แต่จิตจริง ๆ แล้วไม่มีคำว่า
เกิดว่าตาย เป็นแต่เพียงว่าอวิชชา เชื้อแห่งภพแห่งชาติมันฝังจิต จึงพาให้จิตไปถือกำเนิด
เกิดที่นั่นเกิดที่นี้ ว่าเกิดตาย ๆ จากจิตที่อวิชชาแทรกนี้แลตัวจิตจริง ๆ ไม่ตาย เมื่อเวลา
พิจารณาเข้าไปถึงตัวอวิชชาแล้วก็ฟังกันที่ตรงนั้น

อวิชชาจริง ๆ ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องที่แปลกประหลาดอัศจรรย์มาก นำ
ต้นต้น นำติดน่ายึด ไม่มีอะไรจะอ้อยอิ่งยิ่งกว่าอวิชชา นี้แลวิภูจิตจอมสมุทัยคือกิเลส
ประเภทต่าง ๆ มารวมตัวอยู่ที่จอมสมุทัย คือวิภูจิตโดยเฉพาะ เมื่อสติปัญญาได้หยั่งเข้าไป
ถึงตรงนี้แล้ว จะทำลายกันที่จุดนี้ ที่เป็นของแปลกประหลาดอัศจรรย์ เป็นเครื่องหลอกหลวง
ได้อย่างสุดเขตแห่งสมมุติ ได้แก่อวิชชา ตัวนี้ละเอียดลอบออกมากที่สุด

ผู้พิจารณาทั้งหลายเมื่อยังไม่เคยมีครูมีอาจารย์แนะนำสั่งสอน พอเข้าไปถึงจุดนี้แล้ว
จะลึบจะหลงจะติดกันทุกราย ๆ เพราะเป็นธรรมชาติที่เลศเลอในชั้นสมมุติ เลศเลอในชั้น
กิเลสจอมสมุทัยหลอกวาระสุดท้ายนี้คืออวิชชา เป็นธรรมชาติที่ละเอียดอ่อนสุขุมคัมภีรภาพ
มีความสว่างไสว เป็นความอัศจรรย์ของจิต อ้อยอิ่งติดพัน คำว่าสิ่งเหล่านี้เป็นโทษไม่เคย
คิดเลย จะเห็นแต่ว่าเป็นคุณล้วน ๆ ถืออวิชชานี้เป็นตนเป็นของตน รักสงวนอยู่ในนั้นโดย
ไม่รู้ตัว

เบื้องต้นก็ได้วาดภาพอวิชชาที่ยังไม่เข้าถึงจริง ๆ เราวาดภาพอวิชชานี้เป็นเหมือน
เสือโคร่งเสือดาวเหมือนยักษ์เหมือนผี แต่เวลาเราปฏิบัติภาควิชาความจริงรู้ไปเห็นไปละเข้าไป

จริง ๆ จนถึงตัววิชาจริง ๆ แล้ว วิชากลับกลายเป็นเทวบุตรเทวดาอินทร์พรหมขึ้นมา เป็นของอัศจรรย์ประหนึ่งว่าล้นโลกล้นสงสารขึ้นมา เพราะฉะนั้นจึงสามารถล้อมมหาสติ มหาปัญญาให้ติดได้ ชั้นมหาสติมหาปัญญาเกรียงไกรที่สุด คล่องแคล่วว่องไวที่สุด นี้ เรียกว่าจอมของมรรค คือมหาสติมหาปัญญา จอมของสมุทัยได้แก่วิชา ที่นี้เมื่อเข้าถึงกัน มหาสติมหาปัญญายังหลงกลอุบายของจอมสมุทัยคือวิชานั้นได้อีกโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว ติด ถ้าไม่มีใครแนะนำสั่งสอนไว้ก่อน ไปถึงนี้ติดทุกคน

แต่คำว่ามหาสติมหาปัญญาติดนั้น ไม่เหมือนสติปัญญาทั้งหลายติด ไม่เหมือนจิตทั้งหลายทั่ว ๆ ไปติด ติดก็จริงแต่ความพิจารณาความเคลื่อนไหวแห่งวิชานั้นไม่ลดละ หากเป็นเองโดยหลักธรรมชาติของจิตซึ่งอยู่ในขั้นนี้ไม่สนใจ สุดท้ายก็จับจุดของวิชาได้ว่าเป็นภัย เมื่อเห็นว่าสิ่งนี้เป็นภัยแล้ว สิ่งนี้ย่อมเป็นเป้าหมายต่อการพิจารณา ต่อการบรรเทาพ้นกัน นั้นแหละวิชาพึงตรงนั้น

เมื่อมหาสติมหาปัญญาจับพิรุณได้แล้ว พิจารณานั้นเป็นเป้าหมายแห่งสนามรบ พาดขนาดขาดสะบั้นลงไปแล้ว คำที่ว่าวิชาเลิศเลอขนาดไหน ๆ มีความอ้อยอิ่งถึงกับมหาสติ มหาปัญญาติดนั้นพังทลายลงไป ที่นี้สิ่งที่ไม่เคยคาดเคยหมายคืออะไรไม่ต้องบอก เปิดขึ้นเอง นี่คือธรรมอัศจรรย์ ย้อนกลับมาดูวิชาที่ว่า เป็นของเลิศเลอทั้งหลายในขั้นสมมุติได้ เห็นประจักษ์ว่าเหมือนกับกองขี้ควายกองหนึ่งเท่านั้น กองขี้ควายกองหนึ่งมีคุณค่ามีราคามีสาระอะไรฉันใด วิชาก็เป็นฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อจิตได้หลุดพ้นจากนี้ขึ้นไปสู่แดนวิมุตติแล้ว จะเห็นสิ่งเหล่านี้เป็นเหมือนกองขี้ควายทั้งหมด แล้วนั้นแลเป็นแดนหลุดพ้นแล้วในหัวใจของผู้ปฏิบัติ

รู้ตรงไหนจริงตรงนั้นเรียกว่าภาคปฏิบัติ เริ่มต้นตั้งแต่สมาธิ เป็นสมาธิขั้นใดภูมิใด ประจักษ์ในตัวเอง ๆ นี้เรียกว่ารู้จริง ไม่ใช่รู้ด้วยความจำ รู้ด้วยความจริงเห็นประจักษ์ ปัญหาประเภทใดฆ่ากิเลสชนิดใดขาดไป ๆ เห็นประจักษ์กับตัวเอง จนกระทั่งปัญญาสุดท้าย

การอธิบายปัญญานี้ผมไม่อธิบายพิสดารมากนักนะ ถ้าพูดตามด้านทางภาคปฏิบัตินี้ โอ้ย กว้างขวางลึกซึ้งมาก นำมาอธิบายเท่าที่ควรแก่เวลาและกำลังของผู้ฟังเท่านั้น จึงต้องอธิบายย่อเข้ามา นี้อธิบายแบบย่อ นะ แต่ภาคปฏิบัติของตัวเองที่เคยดำเนินมานั้น ท้องฟ้ามหาสมุทรยังแคบไป เรื่องของสติปัญญาออกรู้ได้เห็นกระจ่างแจ่มไปหมดเลย เราไม่จำเป็นต้องนำสิ่งเหล่านั้นมาพูด นำมาพูดเท่าที่จำเป็นแก่การละการถอดถอนกิเลสของผู้ปฏิบัติเท่านั้นก็เห็นว่าพอ

จึงนำธรรมประเภทที่พอเหมาะสมนี้มาชี้แจงให้ท่านทั้งหลายได้ทราบ ว่า การปฏิบัติ คือทำสมาธิอบรมสมาธิรักษาสำรวมระวังศีลนี้เรียกว่าภาคปฏิบัติ การเจริญอบรมจิตต

ภาวนาขึ้นไปเป็นชั้น ๆ ตั้งแต่สมาธิถึงขั้นปัญญาโดยลำดับนี้เรียกว่าภาคปฏิบัติ ผลปรากฏขึ้นกับตัวเองโดยลำดับลำดับ เป็นผลเกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติล้วน ๆ ไม่ต้องไปถามใคร ไม่สงสัยที่นี่ ความจำสงสัยตลอด ความจริงรู้ไปไหนหายสงสัยไปตลอดไม่ต้องถามใคร ๆ จนกระทั่งถึงวาระสุดท้าย จิตหลุดพ้นกระเด็นออกจาก อวิชชาปัจจุยา อวิชชาชาติสะบันงา ไป จิตหลุดพ้นจากนั้นแล้วแสดงความอัศจรรย์ประหนึ่งว่าโลกธาตุหวั่นไหว ในขณะที่จิตนี้กระเด็นออกจากอวิชชาที่ชาติสะบันงาไปนั้น

ดังที่ท่านแสดงไว้ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ที่พระองค์ทรงแสดงแก่เบญจวัคคีย์ทั้งหลายนั้น เราตัวเท่าหนูนี้ก็เป็นสักขีพยานได้อย่างเต็มตัวของเรา ท่านแสดงว่า อยญจ ทสสหัสสิ โลกธาตุ, สงกมุปี สมฺปกมุปี สมฺปเวธิ, อปฺปมาโณ จ โอปาโร โอปาสโ โลเก ปาตุโรหิ สิบแดนโลกธาตุ ทสสหัสสิ โลกธาตุ สะเทือนสะท้านหวั่นไหวไปตาม ๆ กันหมดเลย ในขณะที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ อานุภาพแห่งธรรม แสงสว่างแห่งธรรม ที่ปรากฏขึ้นในขณะตรัสรู้นั้น อานุภาพแห่งเทวบุตรเทวดาอินทร์พรหมที่ไหน สู้ไม่ได้เลย นี่แสดงย่อ ๆ ให้ฟัง

จิตนี้เวลาได้ผ่านขึ้นจากหล่มลึกคือวัฏจักร ซึ่งกดบังคับจิตใจให้เป็นป่าช้าอยู่ในวัฏจักรมานี้ เราเพียงคนเดียวเท่านั้นก็นับไม่ได้แล้วว่า ก็ภพที่ชาติที่กัปที่กัลป์ มีแต่เรื่องเกิดเรื่องตายมาตลอด สับปนระคนกันมา เปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติ เปลี่ยนเป็นสัตว์เป็นบุคคล สัตว์ประเภทต่าง ๆ หาประมาณไม่ได้ พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงไปด้วยอำนาจแห่งกรรมไปตลอดมา จิตดวงนี้หมุนอยู่กับเรือนจำคือวัฏจักรนี้มากี่กัปก็กัลป์ เมื่อได้ชาติสะบันงาหรือพ้นจากนี้ไปแล้ว จึงเป็นเหมือนกับฟ้าดินถล่มเลย แล้วประกาศตนในเวลานั้นด้วย โดยไม่ต้องทูลถามพระพุทธเจ้า

ดังที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้แก่เบญจวัคคีย์ทั้งหลายว่า ญาณญจ ปน เม ทสฺสนํ อุกฺพาติ ความรู้ความเห็นอันเลิศเลอได้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา อุกุปฺปา เม วิมุตฺติ ความหลุดพ้นของเราไม่มีการกำเรบอีกแล้ว อยมนฺติมา ชาติ ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของเรา นตฺถิทานิ ปุณฺพุกโว ตั้งแต่บัดนี้ต่อไปเราจะไม่กลับมาเกิดอีกแล้ว นี่พระพุทธเจ้าก็ไม่ทรงถามใคร ตรัสรู้ปั้งขึ้นมารธรรม ๔ บท ๔ บทนี้ประกาศกัวานขึ้นด้วย สนฺทิกฺขฺญฺโก คือรู้เองเห็นเองทันที นี่เมื่อประกาศขึ้นภายในใจของผู้ปฏิบัติซึ่งเป็นธรรมอันเดียวกันแล้วก็ไม่ต้องถามใคร รู้ขึ้นพร้อมกันหมดในเวลานั้นเลย แม้พระพุทธเจ้าประทับอยู่ข้างหน้าก็ไม่ทูลถามพระองค์ เพราะรู้อย่างเดียวกัน เห็นอย่างเดียวกัน ไม่มีอะไรผิดแปลกต่างกัน เพราะไม่เป็นสองพองจะมาเทียบเคียง มีอันเดียวเท่านั้น เป็นอย่างเดียวกันเท่านั้น ไม่เป็นอย่างอื่น

นี่ละเมื่อได้ปรากฏขึ้นภายในจิตเต็มดวงแล้ว พอทุกอย่าง สว่างกระจ่างแจ้งเกินคาดเกินหมาย ที่เราจะคาดจะคิดว่ารู้แจ้งหรือกว้างแคบขนาดไหน ไม่มีอะไรที่จะกว้างขวางยิ่งกว่าจิตที่รู้ที่เห็น ที่ความสว่างของจิตที่ครอบแดนโลกธาตุนี้ แม่น้ำมหาสมุทรทะเลจะกว้าง

แสงกว้างก็มีฝั่งมีฝามีลึกลับมืดกันได้อัน ลึกขนาดไหนมืดกันได้อัน กว้างแคบขนาดไหนมืดกันได้อัน ความรู้ที่สิ้นจากกิเลสที่เคยครอบงำให้มืดมิดปิดตามาแต่ก่อนนั้น เมื่อกิเลสได้ขาดสะบั้นลงไปจากใจแล้ว ความสว่างกระจ่างแจ้งของจิตดวงนี้ ท้องฟ้ามหาสมุทรสุดสมมุติไม่มีอะไรเทียบธรรมชาตินี้ได้เลย รู้ขนาดไหนเห็นขนาดไหน นี่คือความจริง

พระไตรปิฎกไม่สามารถที่จะไปจดจารึกเอามาได้ จะจดได้เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังที่หลวงปู่มั่นท่านแสดงเอาไว้ว่า ธรรมที่มากในคัมภีร์นั้นเทียบกับน้ำในตุ่มในไหเท่านั้น แต่ธรรมที่เป็นความจริงไม่มากในคัมภีร์นั้นเท่ากับท้องฟ้ามหาสมุทร ฟังซิ ท่านไม่รู้ท่านเอาอะไรมาพูด ท่านรู้ท่านเห็นท่านเป็นในหัวใจของท่านเรียบร้อยแล้ว นี่ก็ไม่ต้องถามท่านเหมือนกัน เมื่อมันปรากฏขึ้นเป็นหลักความจริงล้วน ๆ ด้วย สนฺทภูริโก สุตยอตแล้วก็ไม่ต้องถามใครคือรู้ประจักษ์ตัวเอง กว้างแคบขนาดไหนก็รู้จำเพาะตัวเอง จะไปคาดไปหมายไปบอกใครเอาใครมาเป็นสักขีพยาน ไม่สนใจที่จะเอาใครมาเป็นพยาน เพราะความรู้ที่พร้อมทุกอย่างแล้วเต็มทุกอย่างแล้วในหัวใจ พอแล้ว

นี่ภาคปฏิบัติผลปรากฏมาอย่างนี้ เหมือนเขาปลูกบ้านปลูกเรือน ตั้งแต่เริ่มต้นขุดรากขุดฐานเทดินเทคานขึ้นไปจนกระทั่งถึงบ้านสมบูรณ์พูนผลทุกอย่างแล้ว เขาก็ทราบชัดเจนว่าบ้านนี้สำเร็จเรียบร้อยแล้ว ทีนี้ทางภาคปฏิบัติของเราที่เหมือนกัน ตั้งแต่เริ่มต้นจิตที่วุ่นวายส่ายสั่น และเริ่มต้นตั้งแต่ศีลบริสุทธิ เราก็แนบในหัวใจของเราว่าศีลบริสุทธิ ออบอุ้มเต็มตัวแล้ว เป็นศีลสมบัติ ทีนี้ก้าวเข้าสู่สมาธิสมบัติเป็นขั้น ๆ ตอน ๆ จนมีความสามารถแก่กล้า ขยายออกทางด้านปัญญา ปัญญาที่ประจักษ์เป็นลำดับลำดับ ปัญญาประเภทไหนฆ่ากิเลสชนิดใด ๆ รู้ตามลำดับลำดับ ฆ่ากิเลสเป็นลำดับ

จนก้าวเข้าสู่สติปัญญาอัตโนมัติ ฆ่ากิเลสไปโดยลำดับโดยอัตโนมัติของตน ๆ ไม่ต้องบีบบังคับทางความพากความเพียร ต้องรู้ใจเอาไว้ เพราะสติปัญญาขั้นนี้เรียกว่าความเพียรกล้า หมุนตัวไปเองในการฆ่ากิเลสโดยอัตโนมัติ เช่นเดียวกับกิเลสที่มันสร้างเนื้อสร้างหนังสร้างตัวของมันบนหัวใจของสัตว์โลกโดยอัตโนมัติของมัน มันคิดแง่ใดมุมใดเป็นกิเลสทั้งนั้น ทีนี้เวลาสติปัญญาก้าวขึ้นสู่ความเป็นอัตโนมัติของตนแล้ว ก็ทำหน้าที่เหมือนกันกับกิเลสสร้างตัวเองโดยอัตโนมัติ นี่ก็สร้างคือแก้กิเลสถอนกิเลสเป็นอัตโนมัติ ๆ โดยไม่ต้องบีบบังคับ ดีไม่ต้องรู้ใจเอาไว้เพราะจะเลยเถิด

เนื่องจากจิตมันรับมันด่วนมันเร่งในความพากความเพียร ที่จะฟาดฟันกิเลสให้ขาดสะบั้นลงต่อหน้าต่อตา จึงต้องได้พัก คำว่าพัก พักในเรือนสมาธิ เพราะสติปัญญาขั้นนี้แก่กล้าสามารถ หมุนตัวเป็นธรรมจักรในการฆ่ากิเลสตลอดไป เราต้องได้รู้ใจเอาไว้ คือรู้เข้ามาสู่สมาธิเพื่อพักเครื่อง การเดินเครื่องได้แก่สติปัญญาออกทำงาน การพักเครื่องได้แก่ห้าม

สติปัญญาไม่ให้ออกทำงาน ให้อยู่ในความสงบสุขของสมาธิ เมื่อพักเครื่องได้กำลังแล้วถอน ออกไปก็ก้าวเข้าสู่ปัญญาตามเดิมเป็นอัตโนมัติ ๆ สังหารกิเลส

ที่นี้กิเลสประเภทต่าง ๆ ก็กลายเป็นเชื้อไฟไปแล้ว ไฟได้แก่ตัณหาธรรม คือสติปัญญา อัตโนมัติ ก้าวข้ามหาสติมหาปัญญานี้เป็นไฟ กิเลสประเภทต่าง ๆ เป็นเชื้อไฟ กิเลสมีมาก น้อยเพียงไร ไฟได้แก่สติปัญญาศรัทธาความเพียรนี้จะเผาไหม้ไปเรื่อย ๆ โดยอัตโนมัติ ไม่ต้องบีบไม่ต้องบังคับ นี้เรียกว่าธรรมมีกำลัง ทำงานแก้อกิเลสโดยอัตโนมัติ เหมือนกับกิเลส เวลาที่มีกำลัง สร้างเนื้อสร้างหนังของตัวบนหัวใจของสัตว์โลกโดยอัตโนมัติเหมือนกัน เมื่อ ธรรมมีกำลังแล้วก็อัตโนมัติในการสังหารกิเลส จนกระทั่งกิเลสหมดเชื้อ ไม่มีอะไรที่จะ ให้เผดให้เผาอีกต่อไปแล้ว นั้นเรียกว่าวิมุตติ จะเผาอะไรอีกกิเลสก็หมดไปแล้ว ไฟก็จะดับ ดับลงไปเอง

มหาสติมหาปัญญาก็เป็นสมมุติ สังหารกิเลสซึ่งเป็นจอมสมุทัย ด้วยมหาสติมหา ปัญญาซึ่งเป็นจอมของมรรค เมื่อกิเลสสมุทัยได้ขาดสะบั้นลงไปแล้ว มหาสติมหาปัญญาซึ่งเป็น เครื่องสังหารเรียกว่าเครื่องมือ ก็ระงับดับกันเอง สิ่งทีนอกเหนือไปจากนั้นคือวิมุตติ หลุดพ้น พันที่ตรงนี้ พันที่ทำกลางแห่งอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี้เรียกว่าอริยสัจ ๔ หลุดพ้นระหว่างกลางของอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย เป็นสอง นั้นเป็นฝ่ายผูกมัด นิโรธ มรรค เป็นฝ่ายแก้ฝ่ายถอดฝ่ายถอนฝ่ายดับกิเลส เป็นฝ่ายมรรค เมื่อธรรมชาติทั้งสองนี้ได้สังหาร กันขาดสะบั้นลงไปแล้ว จิตก็หลุดออกจากรูปัตถิขึ้นมาเป็นผู้บริสุทธิ์พุทธโธ เรียกว่าตรัสรู้ เรียกว่าบรรลुरुธรรมถึงขั้นสุดยอด นี้คือผลแห่งการปฏิบัติธรรม

พระพุทธเจ้าพระสาวกท่านปฏิบัติอย่างนี้ตลอดมา ขอให้เราทั้งหลายถือเอาเป็นคติ เยี่ยงอย่าง อย่าเอาโลกเอาสงสารเอากิเลสตัณหาทำลายมรรคผลนิพพานว่าหมดเขตหมด สมัย ศาสนธรรมเป็นธรรมที่ครีที่ล้ำสมัยแล้ว มรรคผลนิพพานไม่มี นี้ล้วนแล้วตั้งแต่กิเลส หลอกหลวงสัตว์โลกให้ลุ่มหลงมกมายแล้ววิ่งตามกิเลส กิเลสมันจะสิ้นสุดกาลสุดสมัยครี ล้ำสมัยไปที่ไหนไม่ได้คำนึง แต่มันหาเรื่องราวธรรมนี้หมดยุคหมดสมัยแล้ว

แต่กิเลสมันสร้างตัวของมันมากก็กับที่กลับแล้ว ไม่เห็นได้ยินว่ากิเลสนี้ครีนี้ล้ำสมัย ปล่อยวางสัตว์โลก ไม่บีบบังคับสัตว์โลกต่อไปแล้ว สัตว์โลกได้อยู่สบายเป็นอิสระ กิเลสไม่ เห็นบอก ว่ามันครีมันล้ำสมัยไร้คุณค่าทุกอย่างแล้ว ในการบีบบังคับสัตว์โลก มันไม่เห็น บอก แต่เวลาเรามาบำเพ็ญคุณงามความดี ทำไมมันมาหาเรื่องราวศาสนาเป็นของครีของ ล้ำสมัย ก็ศาสนาเป็นเครื่องปราบกิเลส จะครีไปไหน ล้ำสมัยไปไหน กิเลสตัวไหนเก่งให้มา วา่งั้นเลย เอ้า ฟาดลงด้วยข้อปฏิบัติอย่าลดละความเพียร

พุทธศาสนาเราคือตลาดแห่งมรรคผลนิพพาน คงเส้นคงวาหนาแน่นไปโดยลำดับ ไม่มีคำว่าครีว่าล้ำสมัย นอกจากกิเลสมันหลอกหลวงผู้ปฏิบัติของเราให้เอนเอียงไปตามมัน

หลงกลมายาของมัน เลยกลายเป็นบริษัทบริวารของมันให้จูงจุมกไปเสีย ระวังนะกิเลสมัน จูงจุมกได้ง่ายนะ ผู้ปฏิบัติเราอย่าตื่นโลกตื่นสงสาร มันมีแต่เกิดกับตายเท่านั้นมากี่กัปก็กลับไปตื่นไปหาอะไร

ธรรมเป็นเครื่องตื่นจากความหลับ ได้แก่ความลุ่มหลงคือกิเลส ถอนตัวออกเป็น ความหลุดพ้นจากกิเลส มีอยู่ในหัวใจของทุกคน ตามพระโอวาทที่ทรงสั่งสอน วางแปลน ถูกต้องแม่นยำแล้ว ให้ดำเนินตามแบบแปลนแผนผังนี้ เราจะได้เห็นมรรคผลนิพพาน ประจักษ์ใจของเรา ๆ ไม่ต้องถามใคร สวากขาตธรรมนี้ตรัสไว้ชอบแล้ว พระพุทธเจ้า นิพพานไปแล้วแปลนนี้ก็ถูกต้องโดยสมบูรณ์ เหมือนผู้ทำแปลนเขาตายไปแล้ว นำแปลนที่เขาทำไว้แล้วมาปลูกบ้านสร้างเรือน ก็ถูกต้องโดยสมบูรณ์เช่นเดียวกัน

พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว แปลนคือศาสนธรรมนี้ถูกต้องแล้ว ด้วยสวากขาตธรรม ที่ตรัสไว้ชอบแล้วนี้ ให้นำมาปฏิบัติเดินตามแปลนแห่งสวากขาตธรรมนี้ อย่าปล่อยวาง อย่า ลดละ เราจะถึงจุดหมายปลายทางโดยไม่ต้องสงสัย เริ่มตั้งแต่ศีล สมาธิ ปัญญา ขึ้นไปถึง วิมุตติหลุดพ้น ไม่นอกเหนือจากพระโอวาทนี้ไปได้เลย เราอย่าเอาสิ่งใดมาเป็นศาสดาแทน พระพุทธเจ้า ให้เอาศาสดาองค์เอกคือสวากขาตธรรมนี้ นำเข้ามายึดมาเกาะภายในจิตใจ เราจะได้เห็นความแปลกประหลาดอัศจรรย์ขึ้นภายในจิตใจโดยไม่ต้องไปถามใคร จะ กระจำงแจ่งขึ้นที่นี้เลยถ้าเราปฏิบัติ อย่าไปสนใจกับสิ่งใด

ไอ้โลกสกปรก พุดออกมาปากไหน เป็นแต่ปากอมขี้ทั้งนั้น มากะทบหูใครแล้วล้าง ทั่ววันก็ไม่สะอาด เพราะปากอมขี้มันสกปรก ฟันเข้ามาด้วยลมปากที่อมขี้ขึ้น กระทับกับหู ใดแล้วล้างทั่ววันไม่สะอาด ให้ระวังปากสกปรก ให้ฟังเสียงปากพระพุทธเจ้าที่เป็นปากสวาก ขาตธรรม ตรัสไว้ชอบทุกอย่างแล้ว นี่คือปากสะอาด ปฏิบัติตามนี้เราจะชะล้างสิ่งสกปรกได้ เป็นลำดับลำดับไป

วันนี้พุทธธรรมะก็เห็นว่าสมควรแก่เวลา ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านผู้ปฏิบัติทั้งหลาย และคณะศรัทธาทั้งหลาย และจงตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติเพื่อมรรคผลนิพพาน ที่รอเราอยู่แล้ว ทุกคน บรรดาผู้ปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลส จะได้เห็นธรรมที่จุใจปรากฏขึ้นที่ใจของเรา ขอความ สวัสดีจงมีแก่ท่านทั้งหลายโดยทั่วกัน

เอาละพอ

พุดท้ายเทศน์

เป็นยังงี้ล่ะฟังได้ชัดไหมวันนี้ ผมเปิดแนวทางของผู้ปฏิบัติให้ฟังเท่าที่จำเป็น ไม่ได้ พุดตามความรู้ความเห็นความเป็นของใจจริง ๆ นะ เราไม่ได้อวด ที่นำมาสอนโลกนี้เรา สอนเฉพาะโลกที่ควรจะมีได้ปฏิบัติได้เท่านั้น สิ่งที่สุดวิสัยของโลกมีเท่าไรเต็มหัวอกพุด ออกมาหาประโยชน์อะไร ไม่เกิดประโยชน์ รู้เหมือนไม่รู้ เห็นเหมือนไม่เห็น จะนำออกมา

เท่าที่ควรแก่สัตว์โลกจะได้รับไปเป็นประโยชน์แก่ตนเท่านั้น เพราะฉะนั้นธรรมจึงอยู่ในวงของสัตว์โลกจะรับได้ นอกจากนั้นก็มีเหมือนไม่มี พุดก็ป่า ๆ ถิ่น ๆ สำหรับหุบป่าหุบถิ่นไม่เกิดประโยชน์จึงไม่ได้พุด เรื่องความรู้ความเห็นความแปลกประหลาดอัศจรรย์ในหัวใจนี้ พุดไม่ได้เลยนะ

ฟังแต่ว่าครอบโลกธาตุเป็นไร โลกธาตุกว้างแคบขนาดไหน ธรรมในหัวใจที่กระจ่างออกไปนี้ครอบโลกธาตุนั้น แต่ธรรมไม่ได้หิวได้โหย ไม่อยากโอ้อวด มีเหมือนไม่มีแล้วแต่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้รับประโยชน์เล็กน้อยเพียงไร ธรรมก็ออกต้อนรับกันขนาดนั้น ๆ หากไม่มีเสียจริง ๆ ก็แสดงหาอะไร ถ้าควรที่จะแสดงให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยออกเอง ธรรมนี้ออกเอง ๆ ถ้าไม่ควรแสดงแสดงหาอะไร นี่พุดจริง ๆ พุดด้วยความกล้าหาญชาญชัย ไม่ได้พุดแบบลูป ๆ คล่า ๆ เหมือนดั่งที่เรียนมานะ เราจึงได้พุดให้ฟัง เวลาเรียนมันสงสัยอย่างนั้น ที่นี้เวลาปฏิบัติมันเห็นจริง ๆ ในหัวใจแล้วจะไปถามใคร

พระพุทธเจ้ารู้ทุกสิ่งทุกอย่างถามใครเมื่อไร นี่ของจริงอันเดียวกัน ใครรู้ใครเห็นเข้าไปแล้วจะไปถามใครที่ไหน บาป บุญ นรก สวรรค์ อย่างที่ว่านี่ จริงมากก็กบก็กัลป์ แต่พวกตาบอดบอดมากก็กบก็กัลป์ มันก็ไม่เห็นมากก็กบก็กัลป์อย่างนี้ ดีไม่ดีให้กิเลสลากจูงไปอีกว่า สิ่งเหล่านี้ไม่มี นั่นเห็นไหม อันไหนที่มี คือความอยากความทะเยอทะยาน นั่นมี นั่นทางเดินของกิเลสตัณหาสัตว์ ความกล้าหาญชาญชัยต่อการทำบาปทำกรรม นี่คือทางเดินที่กิเลสเปิดโล่งให้ กล้าหาญอะไรมันก็เจออันนั้น กล้าหาญชาญชัยในการทำบาป แต่เวลาไปเจอจนรกเข้าแล้ว สายเสียแล้ว ไม่ทราบความกล้าความกลัว เลยเป็นนักโทษนรกในเรือนจำนรกเสีย

ให้พากันตั้งใจนะพระเจ้า วันนี้ผมตั้งใจสงเคราะห์พระโดยเฉพาะ หาโอกาสไม่ค่อยได้นะ วันนี้จึงเปิดให้พระทั้งหลายเราฟัง นี่จะให้เอาจริงเอาจังนะ ตลาดแห่งมรรคผลนิพพานคือศาสนธรรม เรียกว่าคงเส้นคงวาหนาแน่นตลอดมา ขอให้ภาคปฏิบัติของเราเอาให้จริง ถ้าไม่จริงเหลวไหลไม่เป็นท่าทั้งนั้นแหละ

ธรรมอย่างนี้ผมก็ไม่ค่อยได้เทศน์ เพราะไม่ใช่กาลสถานที่เวล่ำเวลาที่ควรจะเทศน์ก็ไม่เทศน์ วันนี้มีแต่พระปฏิบัติล้วน ๆ ให้เป็นคติเครื่องเตือนใจ ผมก็อบรมแนะนำสั่งสอน เพราะผมก็แก่แล้ว ต่อไปก็ปล่อยธาตุขันธ์เท่านั้น การสอนโลกนี้ผมสอนมานาน ถ้าพุดถึงเรื่องการสอนโลกมานี้ ผมเริ่มสอนมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ นานไหม ๒๕๕๓ มาถึงวันนี้ก็ปี ถึง ๕๘-๕๙ ปีแล้วมั้ง นี่ละที่สอนโลกเรื่อยมา แต่สอนอยู่ที่ใต้ดิน คือไม่มีเครื่องประกาศวิทย์ ที่วิเหมือนอย่างทุกวันนี้ เทศน์ทั่วประเทศไทย จบลงแล้วก็แล้วไปเลย ไม่มีเครื่องกระจายเสียง ไม่มีทีวี ไม่มีวิทยุ ออกอย่างทุกวันนี้

นี่ละเราเทศน์สอนโลกมาได้ ๔๙ ปีแล้ว ด้วยความไม่สงสัยในธรรมทั้งหลายของเรา เทศน์เต็มเม็ดเต็มหน่วย ออกทางเทปก็มีตั้งแต่ ๕๐๕-๕๐๖ มาเริ่มมีเทป ก่อนหน้านั้นไม่มี หลังจากนั้นก็มีหนังสือที่ถอดจากเทปไปพิมพ์ ๆ หนังสือของเราจึงมีมาก แจกทั่วประเทศไทย เทปก็มีมากมายโดยลำดับลำดับ แจกทั่วประเทศไทยเหมือนกัน แต่ที่มามากที่สุดก็คือคราวนี้ คราวนำชาติบ้านเมืองของเราขึ้นเวทีบนแก่เทศน์ตลอดเวลา คนเลยได้เห็นได้ยิน ออกทั้งทีวีทั้งวิทยุทั้งหนังสือพิมพ์กระจายไปหมด ประหนึ่งว่าหลวงตาบัวเพิ่งมาดั่งปี ๒๕๕๑-๕๒ ความจริงมันดั่งอยู่ใต้ดินมานานแล้ว ไม่มาดั่งเหนือดินอย่างสองปีนี่นะ มันดั่งอยู่ใต้ดินกระหึ่ม ๆ อยู่ นั่น เพิ่งมาดั่งบนดินปี ๕๑-๕๒ พวกนี้เพิ่งเป็นบ้ากันว่าหลวงตาบัวเทศน์อย่างนั้นอย่างนี้

ถ้าพูดถึงว่าเป็นบ้า เราเป็นบ้าอยู่ใต้ดินมานานแล้ว พวกฟังอยู่ใต้ดินก็เป็นบ้ามาด้วยกันนานแล้ว หากว่าจะเป็นคนดีก็เป็นปี ๕๑-๕๒ ถ้าเป็นบ้าขั้นที่สองก็ว่าบ้าขั้นนี้บ้าเหนือดิน กระเทือนไปหมดถึงเมืองนอกเมืองนา เราแก่มาแล้วก็เลยเทศน์ฝากมรดกไว้ให้พระลูกพระหลาน มันจะไม่มีอะไรติดเนื้อติดตัว จึงเทศน์ไว้เสีย

ที่นี้เหมาะสมดี ที่ทำอย่างนี้เห็นด้วยแล้วนะ ผมมาดูกุฏิที่พักภาวนาเหมาะสมมาก วัดป่าบ้านตาดก็เหมือนกัน จนกระทั่งทุกวันนี้ เต็มอยู่ในป่ามีแต่อย่างเดียวกัน กระต๊อบเล็ก ๆ แต่ก่อนมุงด้วยหญ้าอย่างเดียวกันนี้ ที่นี้เวลาหน้าแล้งไฟป่าละซิมันไหม้มา ลมพัดเข้ามาเลยมาไหม้กุฏิพระที่มุงหญ้าแต่ก่อน เลยต้องเปลี่ยนใหม่ที่นี่ เอาให้ทันสมัยเลยเขียนนะ ฟาดกระเบื้องแตก ๆ ขึ้นมุงแทนที่เลย สังกะสีก็สังกะสีทิ้งแล้วเอาไปมุง ไม่ได้เอาสังกะสีใหม่ ๆ ไปมุงแหละ เอาสังกะสีเก่า ๆ ลากไปมุง กระเบื้องเก่า ๆ แตกบ้างอะไรบ้างเอาไปมุง ข้างฝาผนังแอม(กัน)ด้วยผ้าจิวรขาด คือจิวรใช้ไม่ได้แล้วก็เอามาแอมกุฏิทั่วไปหมดในวัด ไม่ได้มีหรุ ๆ หรา ๆ

การปลูกสร้างนี้ โธ ถ้าเราอนุญาตนี้วัดไหนจะไปหุหรายิ่งกว่าวัดป่าบ้านตาด เพราะใครก็จะสร้าง ใครก็มีศรัทธา ๆ ทุกชั้นของคน แต่เราไม่ให้สร้าง อะไรขัดต่อธรรมแล้วธรรมเป็นเลิศเลอที่สุด ต้องยกให้ธรรมทั้งหมด สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องบูชาไปเท่านั้น ธรรมเป็นหลักใหญ่ เพราะฉะนั้นเราจึงต้องคงเส้นคงวาหนาแน่นเอาไว้ หลักประเพณีของพระพุทธเจ้าที่พาดำเนินมาอย่างไร เช่น อยู่ตามกระต๊อบ ตามร่มไม้ชายเขา ในป่า ในถ้ำ เจียมผา อย่างกระต๊อบ ๆ อย่างนี้เหมาะ ไม่หุหราฟุฟฟา

เดี๋ยวนี้ก็เลสมันตีตลาดมากแล้วนะ จนมองหาวัดซึ่งเป็นที่สถิตที่อยู่ของธรรมจะไม่มีแล้วนะเวลานี้ ไปที่ไหนมีแต่หรุ ๆ หรา ๆ ฟุฟฟามองหาธรรมไม่มี เห็นแต่ส้วมแต่ถ่านของกิเลสเต็มวัดเต็มวาเต็มพระเต็มเถร แต่เจ้าของนั้นโอ้อ่า กิเลสมันสร้างส้วมสร้างถ่านครอบหัวโล้น ๆ เจ้าของยังโอ้อ่า กุญแจนี้สวยงาม ศาลานี้สวยงาม โบสถ์นั้นสวยงาม ที่พักที่อาศัยทั้ง

ขีดทั้งถูเลื่อมพับ ๆ เดินไปจนจะล้มหงายหมาลงยังว่าสวยงามอีกนะ เราไม่ยอกว่าหงายคน ว่าหงายหมาดีกว่า ให้เหมาะกันกับกิเลสประเภทนี้เหยียบหัวคน

เมื่อเช้านี้เราก็ดูเข้าไปศาลาหลังนั้น ก้าวเข้าไปนี้ไปเหยียบนั้นลื่นเกือบล้ม เกือบหงายหมาแฉะหลวงตา พอสิ้นปีบเลยถอยกรูดทันที ยังไม่ล้ม เราเกือบล้มกับศาลาหลังนี้เลยออกมา ไปกุฏิหลังไหนไม่เหยียบเลย ต้องได้ระวังทั้งนั้นนะ กุฏิหลังเราอยู่นี้ก็เหมือนกัน เราว่าจะขี่รัดนั้นเสียก่อน ก่อนที่เราจะไปไม่ทราบมันจะปวดขีหรือไม่ปวดก็ไม่รู้ ถ้าปวดแล้วฟาดใส่นั้นแล้วให้อีตา...นี่เซ็ดล้างคนเดียว พระเณรไม่ให้มาเกี่ยวนะ ให้เซ็ดล้างคนเดียวมันเก่งนักกว้างเลย

ศรัทธาญาติโยมเราอย่าถือเป็นประมาทมากกว่าธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของโลก ให้พากันจำเอาไว้นะ อันไหนที่ควรให้สร้างให้สร้าง อันไหนไม่ควรอย่าให้สร้าง ธรรมะเป็นรากฐานสำคัญครอบโลกธาตุ กุฏิกับสิ่งก่อสร้างแต่ละอย่าง ๆ เป็นเครื่องบูชาธรรมทั้งนั้น อันไหนที่ขัดต่อธรรมแล้วอย่าให้ทำ อะไรก็ขัดศรัทธาไม่ได้ ๆ โอ๊ย ตายเลยนะอย่างนั้น นี่เรียกว่ากิเลสจงจุมกแล้ว ทำตกแต่งหุรหุราฟุฟามีลายชอกลายคราม ต้นไม้ปลูกประดับกุฏิมันดูได้เมื่อไรพระกรรมฐานนะ ศรัทธาก็ศรัทธาซิเรื่องของเขา เรื่องของเราผู้รับผิดชอบในหลักใหญ่คือธรรมคือศาสนาคือวัดว่ามีอยู่กับเรา ไม่ได้มีอยู่กับประชาชนญาติโยม

เราต้องเข้มงวดกวดขันสิ่งเหล่านี้ ถ้าอยากให้ศาสนายังพอได้กราบไหว้กันอยู่นะ หรือจะกราบไหว้อัฐูปูนหินทรายเทรอ ที่ไหนมันก็มีมือตอยากอะไรของเหล่านี้ อันนี้เป็นเครื่องอาศัยเพียงเท่านั้น อย่าถือเป็นเรื่องใหญ่เรื่องโต นี่สอนพระลูกพระหลานอย่าพากันเป็นบ้ากับวัตถุนะ ไม่มีอะไรเลิศเลอยิ่งกว่าธรรม นี่เปิดอกนะ จึงกล้าพูดละชีว่า ที่ลื่น ๆ ที่สุดสวยงามที่สุด จนกระทั่งเลื่อมพับ ๆ ก้าวเดินไปแล้วมันลื่น นี่คือการสกปรกอันสุดท้ายของกิเลสในสายตาของธรรม ฟังซินะ ธรรมเลิศเลอขนาดไหน จึงมาดูความสะอาดของกิเลสที่เป็นบ้ากันทั้งโลกนี้ ว่าเป็นเหมือนส้วมเหมือนถ่านในสายตาของธรรม

นี่เราพูดจริง ๆ พูดอย่างเปิดอก มันเห็นอยู่อย่างนั้นจะว่ายังไง ที่เลิศเลอมันเห็นอยู่ที่หัวใจนี้ กับมาดูส้วมดูถ่านนี้มันเข้ากันได้เมื่อไร ในวงพวกของเราที่สอนก็สอน ควรพูดให้ฟังเราก็ดูให้ฟัง เป็นอย่างนั้นนี่เรารู้ แต่ก่อนเราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น เขาว่าสวยยังงี้ก็อยากสวยอย่างนั้น ดีที่เขาไม่ได้เข้าห้องตัดผมเหมือนพวกบ้านี่นะ ได้มาบวชเสียก่อน ไม่งั้นอาจจะได้เข้าไปตัดผมกับเขาอยากจะทำให้สวย พวกบ้านี่เป็นอย่างนั้นซี มันเห็นจริง ๆ นี่

นี่ละธรรมพระพุทธเจ้าที่ทรงท้อพระทัย คือมาพูดอะไร ๆ โลกนี้โลกกิเลสโลกตาบอดมันไม่ยอมฟังไม่ยอมดูไม่ยอมเห็น แล้วจะสอนยังไง ท้อพระทัย จึงว่ามันยังพอมืออยู่บ้างผู้ที่มองเห็นตามทางพระพุทธเจ้ายิบ ๆ แยะ ๆ จึงทรงสั่งสอนโลกเรื่อยมา เพียงเรา

ตัวเท่าหนูนี้มันเป็นนะ เป็นจริง ๆ อาจหาญชาญชัย ในสามแดนโลกธาตุนี้เราไม่เคยหวั่นกับอะไร เพราะเป็นโลกแห่งส้วมถานของกิเลสทั้งนั้น ธรรมเหื่อนั้นทั้งหมดแล้วจะไปกล้ากับ ส้วมกับถานอะไร ไปกล้ากับส้วมกับถานอะไร ธรรมเลิศกว่าแล้วนี้จะว่าไง จะเอาอะไรมาเป็นคู่แข่งธรรม ถึงกล้าพูดละซี

การแนะนำสั่งสอนโลกนี้ก็เหมือนกันเราพูดจริง ๆ ถ้าจะให้สอนเต็มเม็ดเต็มหน่วยแห่งความรู้นี้ ท้องฟ้ามหาสมุทรว่างั้นเลย ไม่มีคำว่าอึดว่าอันว่าจะเทศน์ไม่ได้สอนไม่ได้ ขอแต่ผู้มาเกี่ยวข้องหนักเบาอย่างน้อยเพียงไรควรจะสงเคราะห์ จะออกทางนั้น ๆ ถ้าไม่สมควรแล้วก็ปิดตาย เข้าลิ้นชักก็ไม่ผิด พูดไปหาอะไร ถ้าสมควรจะออกต้อนรับกันแล้วก็ออกทันที ๆ เอาถึงฟ้าดินถล่มก็ออกทันที ธรรมเต็มหัวใจแล้วอึดอันที่ไหนว่าจะพูดไม่ได้เทศน์ไม่ได้สอนไม่ได้นี่นะ

ฟังให้ตึนะ นี่ละผลของธรรมที่ปรากฏอยู่กับใจ ประกาศล้นออกมาได้อย่างไม่สะทกสะท้าน พูดอย่างนี้ กิเลสตัวไหนว่างั้นเลยนะ มันจะมากล้าหาญพูดว่าเราโอเราอวดถ้ามันไม่อยากปากแตก ธรรมะฟาดมันปากแตกเลย เวลาธรรมะมีอำนาจฟาดปากกิเลสแตกได้จริง ๆ ที่นี้เวลาหมอบให้มันฟาดเราชี้แตก เวลากิเลสฟาดเราชี้แตก ครั้นเวลาเรามีอำนาจจะฟาดกิเลสให้มันหงายหงายไปไม่ได้หรือ นั่นละจึงว่าธรรมของจริง อาจหาญชาญชัยเหนือโลกทุกอย่าง ทำไมจะมาสอนโลกกิเลสโลกส้วมโลกถานนี้ไม่ได้ ธรรมเลิศเลอขนาดนั้นแล้ว กล้ากล้ากันหาอะไร

เวลามันรู้มันรู้จริง ๆ มันเหมือนหนูหนวกตาบอด เพราะรู้เท่าไรก็ไม่มีใครเห็นด้วย บางที่เราจึงพูดออกมานะ มีแต่เราดูหัวใจของโลก เราพูดอยู่กับบรรดาลูกศิษย์ลูกหา มีแต่เราดูหัวใจของโลก อยากให้หัวใจของโลกมาดูหัวใจเราบ้างเป็นยังงัย เราพูดแล้วนะ ก็มันเป็นอย่างนั้นจริง ๆ มันจ้ำอยู่ตลอดเวลา กิเลสลึกลับขนาดไหนมันเห็นหมด อย่ามาว่าวัดดูวัดและเหล่านี้อย่ามาพูดนะ กิเลสละเอียดขนาดไหนมันเห็นหมด ธรรมะเป็นเครื่องแก้กิเลสไม่ได้แก้สิ่งเหล่านี้นะ แก้กิเลสต่างหาก กิเลสอยู่ตรงไหนเห็นหมดไม่จั้นม้ามันไม่ได้ เอาจนเกลี้ยงไม่มีเหลือ เมื่อมันโล่งหมดในหัวใจไม่มีอะไรเหลือแล้ว กิเลสแสดงอยู่ที่ไหนก็เห็นหมดละซี

ให้พากันตั้งใจนะพระลูกพระหลาน อย่างอนใจนะ เอาให้จริงให้จัง มรรคผลนิพพานคอยอยู่ชั่วเอื้อมของผู้ปฏิบัติ ไม่ได้ห่างไกลจากตัวของเรา คือองค์อริยสัจที่แสดงแล้วตะกั๊นนี้ กายคตาสติเป็นสำคัญมาก ที่จะรื้อภูเขาภูเราตรงนี้สำคัญมาก เอาให้หนัก ถ้าตรงนี้แตกแล้วโล่งไปหมดเลย ไม่มีอะไรมาถ่วงดวงลงใจ มีแต่ตัวนี้ตัวสำคัญมาก

ที่เรามาทำประโยชน์ให้โลกนี้ก็เพราะความเมตตาแล่นหัวใจนั้นเองไม่ใช่อะไร สำหรับเรามันพอทุกอย่างแล้ว ไม่มีอะไรบกพร่องในหัวใจนี้เลย ครอบโลกธาตุว่างั้นเลย เรามาทำ

ด้วยความเมตตาแล้ว ๆ สละเพื่อชาติบ้านเมืองของเรา ก็รู้สึกว่าจะตาของชาติไทยเราใน
แปลกอยู่นะ นาคิดอยู่มาก คือตอนนั้นโรคท้องเรานี้ไม่มีหวังแล้ว มันดึงเข้าไปถึง ๘๐%
แล้ว มีแต่จะตายทำเดียว ลงจากกุ๊กกีโซซัดโซเซไปเพียงศาลา ออกจากศาลาก็โซซัดโซเซมา
กุ๊กกี นอกนั้นไม่ดูอะไรทั้งหมด คอยแต่วันจะตาย

อยู่ ๆ ก็มีหมอเทวดามา หมอ..เป็นหมอจีน คนไข้ของเขาก็มาเล่าให้ฟังถึงเรื่องโรค
ของเขาเป็นยังไง ๆ เขาก็เล่าเรื่องโรคของเขาให้ฟัง จนกระทั่งเขารักษาหายจากหมอคอนนี้
แล้วโรคของเขากับโรคของเรานั้นไม่ผิดกันแม้กระเปียดเดียว เราจึงปลงใจ เอ้ารักษาว่าอัน
เลย ทั้ง ๆ ที่เตรียมพร้อมถ้าเครื่องบินก็เตรียมจะลงสนามแล้ว ยังเซ็ดหัวขึ้นอีก ก็บอกกับ
เขาเลยว่าเอ้ารักษา อันนี้เป็นครั้งสุดท้ายของเรา เราบอกตรง ๆ ถ้าหายก็หายจากหมอคอนนี้
ถ้าหมดจากหมอคอนนี้แล้วเราตัดหมดทั้งหยูกทั้งยาทั้งหมดทั้งอะไร เราจะทำหน้าที่ตายอย่าง
เดียวเท่านั้น

โรคนี้รู้สึกว่าตรงกันกับโรคของเขาที่หาย เอ้ารักษา จึงตัดสินใจแล้วให้รักษา พอให้
รักษาก็ โห แปลกประหลาดอัศจรรย์มาก โรคที่เป็นมานี้โรคท้องนี้เริ่มแสดงมาตั้งแต่พรรษา
๑๐ จนกระทั่ง ๕๔๐-๕๑ ที่มาถูกกับยาหมอนี้นานไหม ถึงขนาดที่ว่ามันถึงขั้นแล้วมันจะตาย
แล้วก็มาฟื้นได้อย่างปาฏิหาริย์ จนเราเองไม่เชื่อหมอ เพราะโรคอันนี้ไม่ได้นึกเลยว่ามันจะ
หาย แต่แล้วก็ฟื้นขึ้นมาเป็นลำดับลำดับ ไม่มีปฏิกิริยาอะไรเลยจนเราไม่เชื่อเรา แต่มันก็ให้
เห็นชัด ๆ ว่ามันหายขึ้นเป็นลำดับ

ก็ยังไม่เชื่อตัวเองเพราะมันเป็นมานาน จึงต้องถามหมอว่านี่มันจะหายจริง ๆ เหรอ
หายจริง ๆ เขาวางัน ก็มันเป็นมาหลายสิบปีแล้วทำไมอยู่ ๆ ก็จะมาหายเอาอย่างปาฏิหาริย์
อย่างนี้ เพราะเหตุไรเอ้าว่ามา เขาบอกว่าโรคชนิดนี้เขาเคยรักษาหายมาเป็นร้อย ๆ คนแล้ว
เราก็เลยชะงัก เอ้ โรคเรานี้จะเป็นโรคเทวทัตมาจากไหน เขาหายกันทั้งโลก เราจะไปจมนคน
เดียวแหวกแนวไปอย่างนี้มันมีเหตุผลอะไร เลยอ่อนลงนะ แล้วยังฟังและสังเกตดูด้วย มันก็
หายของมันไปเรื่อย ๆ ไม่มีปฏิกิริยาเลยตั้งแต่วันโรคกับยาถูกกันมา หายเลย จนกระทั่ง
ปัจจุบันนี้ เรียกว่าหายเต็มเม็ดเต็มหน่วยแล้ว ถ่ายก็เป็นปกติ

นั่นละพอมันฟื้นขึ้นมาเราก็อ่อนแรงทีเลย เพราะความหวังโยชาติไทยของเรา เราหวัง
อย่างเต็มหัวใจ แต่เราก็สุดวิสัยที่จะรอไม่ได้แล้ว ทีนี้หมอมามากะตุกเชิดกลับคืนจึงขึ้นเวที
เอาเลย เพราะฉะนั้นเวลาไปที่ไหน เขาจึงเห็นภาพในที่วิว่าพอมโซ ๆ ไม่พอมโซยังงั้นคน
รอดตายมาขึ้นเวที เดียวนี้ค่อยดีขึ้น ๆ จึงได้ช่วยโลกมา โอ้ย เป็นเรื่องแปลกประหลาด
อัศจรรย์อยู่นะ ดวงชะตาของชาติไทยเรารู้สึกเป็นของที่แปลกอยู่มากนะ เราไม่นึกเลย ตาย
ด้วยความหวังโยชาติไทยของเรา ซึ่งค่อนข้างจะลุ่มจมอยู่แล้ว อยู่ ๆ ก็มาฟื้นขึ้นมา จึงได้
ช่วยเต็มเหนี่ยวนี้แหละ

แล้วทุกสิ่งทุกอย่างรู้สึกว่าเป็นผลมาโดยลำดับนะ ตั้งแต่เราเริ่มช่วยชาติมานี้ ถึงผล
 รายได้จะไม่มากก็ตาม แต่ผลทางด้านจิตใจได้มาก การช่วยเหลือนี้ก็ดังที่เคยทราบแล้วว่าที่เขา
 ประกาศให้ทราบว่า ทองคำเข้าเท่าไรดอลลาร์เข้าเท่าไร...คลังหลวง เวลานี้เงินสดมี ๘๖๐
 ล้านบาทอย่างน้อย เราเป็นผู้ถือบัญชีเอง ทั้ง ๆ ที่เราไม่เคยไปแตะต้องเงินแหละ แต่เราจับ
 หนังสือยืนยันไว้ เป็นผู้ถือบัญชีแต่ผู้เดียว เป็นผู้สั่งเก็บส่งจ่ายแต่ผู้เดียว

นี่ผลก็ไม่ค่อยได้มาก แต่ทางด้านจิตใจรู้สึกว่าจะได้มากทั่วประเทศไทยของเรา จาก
 การแนะนำสั่งสอนของเราทุกแห่งทุกหน สอนทางด้านจิตใจมากไม่เคยลดละเลย ไปเทศน์ที่
 ไหนต้องเน้นหนักทางด้านจิตใจ เพราะชาวไทยชาวพุทธเรานี้เหลวไหลมากนะทางด้านจิตใจ
 เราก็อพูดอย่างไม่อ้อมปากเลยว่า ชาวพุทธของเราเวลานี้กำลังเหลวไหลทางด้านธรรมะกับ
 จิตใจมากที่สุด เป็นบ้าแต่กับทางด้านวัตถุ ทะเยอทะยานกันจนจะล่มจะจมแล้วยังไม่รู้เนื้อ
 รู้ตัว หลักใจไม่มีเลย ล้มเหลว จึงสอนเน้นหนักทางนี้ เหล่านี้เขาก็ออกทางวิทย์ทั่วประเทศ
 มานานแล้วแหละ ทางทีวีเขาก็ออก ทางวิทยุเขาก็ออก เอาธรรมเทศนาของเราออกทั่ว
 ประเทศไทยประจำตลอดมาเวลานี้ ก็รู้สึกว่าได้ผลดี

นี่ผลส่วนใหญ่คือทางด้านจิตใจ จะสามารถอุ้มชาติไทยของเราได้ด้วยอำนาจแห่ง
 ใจกับธรรมเข้าหนุนกันแล้วจะยกได้ ด้วยความรู้จักประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม รู้เนื้อรู้ตัว
 มีเหตุมีผลมีภูมิมีเกณฑ์ แล้วก็อุ้มชาติของเราได้ เราก้เห็นว่าได้ผลพอใจมาเป็นลำดับ ถ้าพูด
 ถึงเรื่องสมบัติเงินทองเกี่ยวข้องกับเมืองนอกเมืองนา แต่ก่อนเขาบีบบังคับเรามาก เวลานี้ก็
 รู้สึกว่าคลี่คลาย เขาลดหย่อนผ่อนผันลงมา เนื่องจากเขามีหวังที่จะได้รับผลประโยชน์จาก
 การช่วยชาติของเราเอง ภายนอกรู้สึกคลี่คลายลงเยอะ นี่เราก้เห็นผลทางด้านจิตใจของพี
 นองชาวไทยเรานี้สำคัญมาก สมกับเราเน้นหนักมากเพราะเราเป็นห่วงมากจริง ๆ

ให้พากันตั้งใจนะ จับให้ตึ๋มให้ตี อย่าแหละ ๆ แหละ ๆ มองดูสภาพที่ไหน ๆ ก็มี
 สภาพของผู้ชำระกิเลสอยู่ ถ้าไปที่ไหนเห็นแต่ส้วมแต่ถ่านครบหัวพระหัวเณรเราไม่ยอม
 เข้าไปเหยียบวัดอย่างนั้น กลัวส้วมถ่านจะมาครบหัวเราอีก หรือมันครบแล้วเราก้ไม่รู้ มา
 โม่เลย ๆ มันครบอยู่แล้วก็ไม่วู้

เอาเท่านั้นละพอ